

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä HE 246/2014 vp eduskunnalle laeiksi oikeudenkäymiskaaren 25 ja 25 a luvun sekä sotilasoikeudenkäyntilain 3 §:n muuttamisesta

Lausunto: **Suomen tuomariliiton lausunto**

Pyydettyinä lausuntona Suomen tuomariliitto esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Tuomariliitto kannattaa hallituksen esityksessä ehdotettua nykyisen jatkokäsittelylupajärjestelmän laajentamista.

Kokemukset jatkokäsittelylupajärjestelmästä hovioikeudessa ovat myönteiset. Seulontajärjestelmään sisältyneitä näkemyseroja järjestelmän käyttöalasta ei hovioikeuksien ja korkeimman oikeuden välille ole syntynyt. Esitys poistaisi kaikki järjestelmän nykyistä soveltamisalaa koskevat ongelmat. Ehdotettu järjestelmä on selkeä ja ennakoitava. Lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevien asioiden sisällyttäminen järjestelmän piiriin on esityksessä hyvin perusteltu.

Järjestelmä laajenisi asioihin, joissa valittajan kannata on kysymys aikaisempaa suuremmista eduista. Tästä seuraa, että lupaharkinta hovioikeudessa olisi aikaisempaa vaativampi tehtävä. Lupa on myönnettävä, jos käräjäoikeuden tuomion ja valituksen perusteella ei ole selvää, että käräjäoikeuden tuomio on oikea. Tämä asettaa suuret vaatimukset käräjäoikeuden tuomion perusteluille. Lupa on myönnettävä, jos niiden perusteella ei voida arvioida käräjäoikeuden tuomion oikeellisuutta.

Lupajärjestelmän soveltamisalan laajentaminen edellyttää, että oikeudenkäynnin painopiste siirretään käräjäoikeuksiin ja että niiden resursseista huolehditaan. Muussa tapauksessa esityksellä tavoiteltuja hyötyjä ei saavuteta.

Tuomariliitto painottaa sitä, että ehdotuksesta johtuva vaativampi lupaharkinta vaatii hovioikeuksilta enemmän resursseja kuin nykyinen yksinkertaisiin asioihin rajoittuva lupaharkinta. Jatkokäsittelyluvan laajentamisen säästövaikutusta ei siten voida arvioida suoraan nykyisestä järjestelmästä saatujen kokemusten perusteella. Lisäksi on otettava huomioon, että tuomioistuimet ovat jo nyt aliresursoituja ja että osa hovioikeuksien tuloksesta saavutetaan tuomareiden, esittelijöiden ja kansliahenkilöstön korvauksettomalla työllä, joka pitkään jatkueksaan aiheuttaa sairastumisia. Työn kuormittavuus laskee työn laatua.

Hovioikeuksien tulostavoiteasiakirjoista vuosille 2015 – 2018 ilmenee, että hovioikeuksiin saapuvien asioiden määrä on lisääntynyt viime vuosina keskimäärin 5 – 10 prosenttia. Samaa aikaan henkilökuntaa (henkilötyövuosimäärä) on koko ajan vähennetty. Esimerkiksi Turun hovioikeuden tulostavoiteasiakirjassa on vuodelle 2015 sovittu, että hovioikeudessa

on 38 tuomaria, 31 esittelijää ja 35 kansliahenkilöä, kun vastaavat määrät vuonna 2010 olivat vielä 43 tuomaria, 40 esittelijää ja 37 kansliahenkilöä. Vastaavankaltaiset vähennykset on toteutettu myös muissa hovioikeuksissa. Oikeudenhoito on liian pienistä resursseista johtuen rapautumassa ja esityksessä mainittu 10 - 15 henkilötyövuoden säästö on jo moneen kertaan toteutettu.

Tähän nähden on selvää, että hovioikeuksien resursseja ei voida enää vähentää ja että jatkokäsittelylupajärjestelmän soveltamisalan laajentamisen mahdollisesti aiheuttamat säästöt tulee kohdentaa hovioikeuksien sisällä niin, että käsittelyajat pystytään pitämään kohtuullisina ja kansalaisten oikeusturva voi toteutua myös hovioikeuksien kohdalla. Käytettävissä olevat resurssit tulee kohdentaa hovioikeuksissa oikeudellista harkintaa ja näytön arviointia vaativiin asioihin. Joka tapauksessa säästöjen aikaansaamiseksi tulee kehittää työmenetelmiä kuten tuomareiden, esittelijöiden ja kansliahenkilöstön työnjakoa, työvälineitä ja tietojärjestelmiä sekä niiden käytön osaamista.

Esitys tulisi lisäämään hovioikeuksien lisäksi myös käräjäoikeuksien työmäärää. Hyötyjen saaminen uudistuksesta oikeusturvaa vaarantamatta edellyttää, että käräjäoikeuksissa voidaan käyttää vahvennettuja kokoonpanoja aikaisempaa huomattavasti enemmän ja panostaa ratkaisujen perusteluiden laadun parantamiseen. Vahvennettuja kokoonpanoja ei ole voitu käyttää rikos- ja riita-asioissa resurssipulan vuoksi siinä laajuudessa kuin olisi ollut tarvetta.

Kouvolassa 12.1.2015

Aki Rasilainen
hovioikeudenneuvos
Tuomariliiton puheenjohtaja